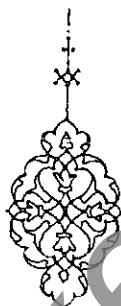

نومحافظه کاری

و

سیاست خارجی یک جانبه گرای آمریکا

www.ketab.ir

www.ketab.ir

- سرشناسه: جعفری، علی اکبر، ۱۳۴۶ -
- عنوان و نام پدیدآور: نومحافظه کاری و سیاست خارجی یک جانبه گرای آمریکا/ تألیف علی اکبر جعفری، حسین بکویردی ورزقانی، تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲ .
- مشخصات نشر: تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲.
- مشخصات ظاهری: ۳۲۴ ص.
- فروست: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۸۶۱
- شابک: سیاست و روابط خارجی؛ ۴۱. ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۶۳۴-۸ - اریال: ۰۰۰۰
- وضعیت فهرست نویسی: قیفا
- موضوع: محافظه کاری - ایالات متحده.
- موضوع: ایالات متحده - روابط خارجی - قرن ۲۰ م.
- موضوع: ایالات متحده - روابط خارجی - خاورمیانه.
- موضوع: ایالات متحده - سیاست و حکومت - قرن ۲۰ م.
- شناسه افزوده: بکویردی ورزقانی، حسین ۱۳۶۰ -
- شناسه افزوده: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی
- رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ج ۷ ۹ الف ۵۳۷/۲ JC
- رده بندی دیویی: ۳۲۰/۵۲
- شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۸۴۰۹۰

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: نومحافظه‌کاری و سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرای آمریکا

تألیف: دکتر علی‌اکبر جعفری، حسین بک‌ویردی و رزقانی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۵۰۰ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

حروف‌چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۶۳۴-۸

ISBN 978-964-419-634-8

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irde.ir

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۵	پیشگفتار

بخش اول:

۲۱	کلیات
۲۳	فصل اول: چارچوب نظری
۲۴	الف) بررسی مفاهیم نظری
۲۴	تعریف مفاهیم
۲۴	محافظه‌کاری:
۲۴	نومحافظه‌کاری
۲۵	سیاست خارجی
۲۵	اهداف سیاست خارجی:
۲۶	نهادهای تنظیم‌کننده سیاست خارجی
۲۷	تاریخ اندیشه‌ی محافظه‌کاری
۳۱	اصول محافظه‌کاری
۴۱	ب) بستر فکری نومحافظه‌کاران
۴۹	فصل دوم: سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرای ایالات متحده‌ی آمریکا
۵۰	الف) مفهوم‌شناسی سیاست خارجی
۵۱	۱- اهداف سیاست خارجی

- ۲- یک‌جانبه‌گرایی ۵۶
- ۳- یک‌جانبه‌گرایی در مقابل چندجانبه‌گرایی ۵۷
- ب) سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرای آمریکا بعد از جنگ سرد ۵۸
- ۱- شواهدی بر یک‌جانبه‌گرایی آمریکا پس از جنگ سرد ۶۰
- ۲- واقعه یازدهم سپتامبر و تأثیر آن بر جهت‌گیری سیاست خارجی
آمریکا ۶۱
- ۳- پیامدهای بین‌المللی واقعه یازدهم سپتامبر ۶۵
- ۴- راهبرد سیاست خارجی آمریکا پس از یازدهم سپتامبر ۶۶
- ۵- راهبرد بازدارندگی ۶۷
- ۶- خروج از ابهام راهبردی ۶۸
- ۷- حمله ی پیش‌دستانه ۶۹

بخش دوم:

نفوذ لابی‌های صهیونیستی و تفکرات ویلسونیسیم بر سیاست خارجی آمریکا ۷۱

فصل اول: نفوذ لابی‌های صهیونیسم در تصمیم‌سازی سیاست خارجی آمریکا ۷۳

الف) صهیونیسم ۷۴

۱- تعریف صهیونیسم ۷۴

۲- تاریخچه‌ی پیدایش صهیونیسم ۷۵

۳- صهیونیسم مذهبی و صهیونیسم سیاسی ۷۷

ب) مفهوم و تاریخچه‌ی لابی و لابی‌گری در ایالات متحده ۷۹

۱- لابی‌های یهودی و صهیونیستی در آمریکا ۸۱

۲- سازمان‌های یهودی در آمریکا ۸۳

ج) لابی صهیونیسم و انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا ۸۸

۱- دلایل توجه نامزدهای ریاست‌جمهوری به یهودیان در مبارزات

انتخاباتی ۹۱

۱. درصد قابل توجه شرکت‌کنندگان در امر انتخابات ۹۲

۲. امکانات مالی یهودیان ۹۲

۳. نفوذ یهودیان بر رسانه‌های ایالات متحده ۹۲

۹۲.....	۲- تأثیر لابی‌های صهیونیستی بر رؤسای جمهور آمریکا.....
۹۳.....	جان. اف. کندی (۱۹۶۱ - ۱۹۶۳).....
۹۴.....	لیندون جانسون (۱۹۶۳ - ۱۹۶۸).....
۹۵.....	ریچارد نیکسون (۱۹۶۸ - ۱۹۷۲).....
۹۶.....	جیمی کارتر (۱۹۷۶ - ۱۹۸۰).....
۹۷.....	رونالد ریگان (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸).....
۹۷.....	جرج هربرت واکر بوش (۱۹۸۸ - ۱۹۹۲).....
۹۸.....	بیل کلینتون (۱۹۹۲ - ۲۰۰۰).....
۱۰۰.....	جرج دبلیو بوش (۲۰۰۰ - ۲۰۰۹).....
۱۰۱.....	باراک اوباما (۲۰۰۹).....
۱۰۲.....	د) لابی صهیونیسم در کشورهای دیگر.....
	ه) مقایسه‌ی حوزه‌ی نفوذ و فعالیت لابی صهیونیسم با لابی‌های دیگر در
۱۰۲.....	آمریکا.....
۱۰۳.....	و) لابی صهیونیسم و نو محافظه‌کاران آمریکایی.....
۱۰۷.....	فصل دوم: پیروی از تفکرات ویلسونیسیم در سیاست خارجی آمریکا.....
۱۰۸.....	الف) مکتب ویلسونیسیم.....
۱۱۱.....	ب) اصول مکتب ویلسونیسیم.....
۱۱۳.....	باور به استثنایی بودن.....
۱۱۴.....	جهانی شدن ارزش‌های آمریکایی (آمریکایی شدن جهان).....

بخش سوم :

تأثیر تفکر نومحافظه‌کاری بر سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرای آمریکا در خاورمیانه

۱۱۹.....	
۱۲۱.....	فصل اول: ریشه‌ها و مبانی تفکر نومحافظه‌کاری.....
۱۲۱.....	مقدمه.....
۱۲۲.....	الف) چگونگی شکل‌گیری جناح نومحافظه‌کاران.....
۱۲۶.....	ب) استراتژی تغییر وضع موجود نومحافظه‌کاران در دهه‌ی ۹۰.....
۱۳۲.....	ج) بنیان‌گذاران و اندیشمندان تفکر نومحافظه‌کاری.....

- ۱- ویلیام باکلی..... ۱۳۳
- ۲- ساموئل هانتینگتون..... ۱۳۴
- ۳- فرانسیس فوکویاما..... ۱۳۷
- ۴- لئو اشتراوس..... ۱۴۱
- (د) ریشه‌یابی تفکرات اشتراوس..... ۱۴۳
- (ه) اصول تفکرات لئو اشتراوس..... ۱۴۶
- (و) لئو اشتراوس و نومحافظه‌کاران..... ۱۴۷
- (ز) اندیشه‌های لئو اشتراوس و اصول سیاست خارجی نومحافظه‌کاران..... ۱۵۰
- ۱- اهمیت دادن به مذهب و ارزش‌های سنتی..... ۱۵۱
- ۲- دشمن‌تراشی برای توجیه سیاست‌ها (ایجاد «دیگر» در برابر «خود»)..... ۱۵۲
- ۳- اعتقاد به جنگ پیش‌دستانه جهت جلوگیری از تبعات حکومت‌های غیردموکراتیک..... ۱۵۴
- ۴- مخالفت با نسبی‌گرایی و تقسیم همه چیز به خوب و بد (یا خیر و شر)..... ۱۵۴
- ۵- تأکید بر قدرت نظامی برای تقویت دموکراسی و گسترش آن به صورت یک‌جانبه..... ۱۵۶
- ۶- حق حاکمان برای حکومت غیراخلاقی و گفتن دروغ‌های شرافتمندانه به مردم..... ۱۵۹
- ۷- اعتقاد به نخبه‌گرایی و حکومت افرادی خاص..... ۱۵۹
- ۸- تغییر رژیم..... ۱۶۰
- ۹- رسالت تاریخی و اخلاقی آمریکا برای نشر ارزش‌های دموکراتیک..... ۱۶۱
- ۱۰- نگاه و نگرش ایدئولوژیک..... ۱۶۳
- فصل دوم: حوزه‌ی نفوذ فکری نومحافظه‌کاران..... ۱۶۵
- الف) چهره‌های شاخص و روشنفکران دانشگاهی و سیاسی نومحافظه‌کاران..... ۱۶۶
- ۲- پل ولفوویتز..... ۱۶۸
- ۳- ریچارد پل..... ۱۶۹

۴- ویلیام بیل کریستول.....	۱۷۱
ب) نشریات و مؤسسات وابسته به نومحافظه کاران.....	۱۷۲
۱- نشریات.....	۱۷۳
۲- مراکز و مؤسسات تحقیقاتی.....	۱۷۵
ج) اسناد استراتژیک مرتبط با نومحافظه کاران.....	۱۸۲
فصل سوم: نومحافظه کاران متأثر از اشتراوس و معماری سیاست	
خارجی آمریکا.....	۱۸۷
الف) جنگ پیشگیرانه و تغییر رژیم‌های دیکتاتور و غیردموکراتیک با اقدام	
نظامی.....	۱۸۸
۱- جنگ پیشگیرانه ترجیح‌بند استراتژی امنیت ملی بوش.....	۱۸۸
۲- اهداف استراتژی حمله‌ی پیشگیرانه.....	۱۹۰
۳- تفاوت حمله‌ی پیشگیرانه با حمله پیش‌دستانه.....	۱۹۳
۴- تغییر رژیم‌های مخالف موکراسی (مخالف آمریکا) تحت عنوان حمله	
پیشگیرانه.....	۱۹۵
ب) نبرد با تروریسم و دارندگان سلاح‌های کشتار جمعی.....	۱۹۹
۱- تعریف تروریسم.....	۱۹۹
۲- انواع و ابعاد تروریسم.....	۲۰۰
۳- مصادیق تروریسم.....	۲۰۴
۴- دولت‌های حامی تروریسم.....	۲۰۷
۵- تعریف آمریکا از تروریسم و سلاح‌های کشتار جمعی.....	۲۱۰
۶- اهداف و ابزار بوش برای مبارزه با تروریسم و دارندگان سلاح‌های	
کشتار جمعی.....	۲۱۵
۷- دلایل ظهور تروریسم و اقدامات تروریستی.....	۲۲۱
۸- نومحافظه کاران و مبارزه با تروریسم جهانی.....	۲۲۲
فصل چهارم: یک‌جانبه‌گرایی آمریکا در محیط نظام بین‌الملل بعد از	
جنگ سرد	۲۲۵
الف) دهه‌ی ۹۰ آغاز یک‌جانبه‌گرایی آمریکا.....	۲۲۶
ب) تمرکز سیاست خارجی آمریکا بر روی خاورمیانه.....	۲۳۲

- ج) راهبرد آمریکا برای دستیابی به اهداف..... ۲۳۵
- د) خاورمیانه، بنیادگرایی اسلامی و گروه‌های تروریستی..... ۲۳۶
- ه) مطالعه موردی اقدامات یک‌جانبه‌گرایانه‌ی ایالات متحده در خاورمیانه..... ۲۳۸
- ۱- افغانستان..... ۲۳۸
- ۲- عراق..... ۲۴۰
- ۳ و ۴- فلسطین و لبنان..... ۲۴۵
- ۵- جمهوری اسلامی ایران..... ۲۴۷
- نقد و ارزیابی عملکرد و سرانجام نومحافظه‌کاران در خاورمیانه..... ۲۵۱
- نتیجه‌گیری..... ۲۶۳
- پیوست‌ها..... ۲۶۵
- کتابنامه..... ۲۸۱
- نمایه..... ۳۰۱

مقدمه

دوران ریاست جمهوری جرج دبلیو بوش یکی از سیاه‌ترین دوران ریاست جمهوری تاریخ آمریکاست. در این دوره تحت تأثیر افکار و اندیشه‌های نومحافظه‌کاران، یک‌جانبه‌گرایی فزاینده سیاست‌گیری خارجی آمریکا را مشخص می‌کرد و براساس همین سمت‌گیری، دکترین جنگ پیشگیرانه و پیش‌دستانه خلق شد و تفسیر وسیع و توسعه‌طلبانه از مشور ملل متحد جای تفسیر سنتی را گرفت. براساس این تفاسیر، نومحافظه‌کاران حاکم بر ایالات متحده به خود حق دادند قبل از آنکه تجاوز عینی شکل گیرد در عملیات نظامی پیش‌دستی نمایند و به لشکرکشی نظامی به منطقه آسیای جنوب غربی اقدام کنند. دولتمردان ایالات متحده‌ی آمریکا تحت تأثیر تفکرات افراطی نومحافظه‌کاران، جهان را به خیر و سرّ تقسیم کردند و محور شرارت را وارد ادبیات سیاسی نمودند و با تفکرات اشتراوسی خود ایده‌ی جنگ‌های صلیبی را زنده ساختند. مجموع این اقدامات موجب شد آمریکا و شخص جرج بوش به یک چهره‌ی منفور در جهان اسلام و حتی اروپا تبدیل شود که موجب شکست حزب او در انتخابات ریاست جمهوری شد. نومحافظه‌کاران آمریکا نه تنها نتوانستند خاورمیانه جدید را برپا کنند بلکه با شکست رژیم اشغالگر قدس در جنگ‌های ۱۳ روزه و ۲۲ روزه هیمنه‌ی این رژیم درهم شکست و جبهه‌ی مقاومت اسلامی در خاورمیانه به عزت و قدرت دست یافت. به‌علاوه نتیجه‌ی لشکرکشی آمریکا به منطقه‌ی آسیای جنوب غربی موجب شد دولت‌های دشمن جمهوری اسلامی ایران در مرزهای شرقی و غربی (طالبان و صدام حسین) با هزینه و زحمت خود آمریکایی‌ها برچیده شوند که نخبگان راهبردی آمریکا از لشکرکشی‌های جرج بوش به‌عنوان «جنگ وکالتی» یاد کردند؛ یعنی آنکه نومحافظه‌کاران آمریکا هشت سال از طرف ایران و در راستای منافع

ایران جنگیدند و با دست‌خود دولت‌های دوست ایران را در کابل و بغداد برسر کار آوردند.

با توجه به رویکرد سیاست خارجی ایالات متحده‌ی آمریکا در دو دهه‌ی اخیر، سه متغیر درباره‌ی چرایی سیاست‌های یک‌جانبه‌گرایانه‌ی ایالات متحده مطرح می‌شود که عبارت‌اند از: نفوذ جریان‌های صهیونیستی و لابی صهیونیسم، عملی کردن تفکرات ویلسون و ویلسون‌یسم و ایجاد جامعه‌ی امن برای توسعه‌ی دموکراسی از طریق سیاست خارجی فعال آمریکا، و راهیابی تفکر نومحافظه‌کاری و چهره‌های نومحافظه‌کار در دستگاه‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی سیاست خارجی آمریکا.

سیاست خارجی آمریکا پس از دوران جنگ سرد توسط عده‌ای از روشنفکران و سیاستمداران تندرو به سمت اهداف خاصی سوق داده شده است. این افراد که با عنوان گروه «نومحافظه‌کاران» یا «شوکان‌ها» معروف هستند، دارای تمایلات جنگ‌طلبانه از قبیل دخالت نظامی به صورت حمله‌ی پیش‌دستانه و تغییر رژیم‌های ناهمسو با منافع آمریکا با توجیه دموکراسی‌سازی با ابزار قوه‌ی قهریه و معتقد به سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرا و تهاجمی‌اند. نومحافظه‌کاران نیز به نوبه‌ی خود تحت تأثیر افکار و اندیشه‌های «لئو اشتراوس»، فیلسوف سیاسی آلمانی‌الاصل آمریکایی قرار دارند. این اندیشه در مراحل بعدی براساس منافع ملی آمریکا به صورت سخت‌افزاری و نرم‌افزاری متحول شده است.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی در راستای شناخت دشمن درجه یک ایران اسلامی به انتشار این اثر اقدام کرده است و امیدوار است با انتشار آن به علاقه‌مندان مطالعات انقلاب اسلامی یاری رساند.

ضمن تشکر از نویسندگان محترم، از تلاش‌های ناظران علمی اثر آقایان دکتر اکبر اشرفی، علی کردی و آقای ابوالفضل صدقی و نیز همکاران محترم در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیشگفتار

دولت‌ها با توجه به ایدئولوژی و نگاهی که به نظام بین‌الملل دارند، اهداف و منافع ملی خود را برنامه‌ریزی می‌کنند. استراتژی‌ها ممکن است با منافع و باورهای سایر کشورها سازگار یا در تضاد باشد. در واقع اهداف و منافع ملی دولت‌ها توجیه‌کننده‌ی سیاست خارجی آنهاست. امروزه در عرصه‌ی بین‌المللی حدود ۲۰۰ کشور، واحد سیاسی مستقل حق حاکمیت دارند که هر کدام بنا به سطح خود و میزان اعتبارشان نزد دیگر کشورها، منافع ملی خود را در قالب سیاست خارجی دنبال می‌کنند.

ایالات متحده‌ی آمریکا یکی از این واحدهای سیاسی است که توانسته است در طول حدود ۶۰ سال بیشترین تأثیر را در معادلات جهانی بگذارد؛ زیرا بعد از جنگ جهانی دوم زیرساخت‌های اکثر کشورهای قدرتمند اروپایی - که برخی از آنها زمانی قدرت بزرگی بودند - تخریب شد، در نتیجه این کشور توانست خود را به سطحی برساند که در عرصه‌های مختلف اعم از صنعت، تکنولوژی‌های مختلف، اقتصاد و حتی فرهنگ لیبرال دموکراسی - که به عنوان یک ارزش به دنبال اشاعه و جهانی کردن آن است - تأثیر زیادی را در عرصه‌ی جهانی داشته باشد. رؤسای جمهور آمریکا در دوره‌های مختلف برای اجرای سیاست خارجی خود، دکترین‌ها و استراتژی‌های مختلفی را ارائه داده و اجرا کرده‌اند.

تقریباً بعد از جنگ جهانی دوم تا اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰، استراتژی کلی و کلان ایالات

متحدۀ مقابله با خطر نفوذ و گسترش ایدئولوژی کمونیسم بود. در واقع عرصه‌ی روابط بین‌الملل، صحنه‌ی رویارویی‌ها و درگیری‌های بین دو ایدئولوژی کمونیسم و سرمایه‌داری بود.^۱ لذا استراتژی‌های سیاست خارجی طرفین نیز برآمده از این تضاد بود، ولی پس از فروپاشی شوروی، استراتژی سد نفوذ کمونیسم اعتبار خود را از دست داد. بنابراین پس از آن مهم‌ترین بحث نظری محافل سیاست خارجی آمریکا، بررسی موضوع نحوه‌ی اعمال قدرت و چگونگی بهره‌برداری از این توان عظیم و جهانی آمریکا در ابعاد اقتصادی، سیاسی و نظامی بوده است. دکترین‌هایی که در این مقطع مطرح شدند به دنبال القای این مطلب بودند که: منافع آمریکا به واسطه‌ی گروه‌هایی در درون و بیرون از آمریکا در خطر است و آمریکا رسالت دارد از سوی ملت خود و دیگر ملل معتقد به دموکراسی، این خطر (تروریسم) را دفع کند.

طراحان این دکترین بر آنند که بهترین دفاع در این وضعیت «جنگ پیشگیرانه»^۲ و «حمله‌ی پیش‌دستانه»^۳ است^۴ و آمریکا باید صلح جهانی را با حذف دیکتاتوری‌ها، حامیان تروریسم و ایجاد جامعه‌های باز و دموکراتیک برقرار سازد. در این دوره نومحافظه‌کاران که از شاگردان لئو اشتراوس فیلسوف سیاسی آلمانی‌تبار آمریکایی بودند، در آمریکا به قدرت رسیدند. آنها دیدگاه‌های تهاجمی و یک‌جانبه‌گرایانه داشتند.^۵ با توجه به نفوذ و راه یافتن افراد و چهره‌های نومحافظه‌کار در مراکز تصمیم‌گیری‌های کلان ایالات متحده و تصمیم‌سازی‌های آنها در عرصه‌ی سیاست خارجی آمریکا بعد از جنگ سرد، اکنون این سؤال‌ها مطرح می‌شود که: چه عواملی در

۱. محمود سریع‌القلم، «مبانی نظری سیاست خارجی دولت بوش»، فصلنامه‌ی مطالعات منطقه‌ای،

اسرائیل‌شناسی - آمریکاشناسی، ج ۱۳، ۱۳۸۱، ص ۲۹

1. Preventive Attack

2. preemptive Attack

۴. حسین دهشیار، سیاست خارجی و استراتژی کلان ایالات متحده آمریکا، تهران، نشر قومس، ۱۳۸۶، ص ۷۵

۵. دنی باستل، «لئو اشتراوس و نومحافظه‌کاران آمریکایی»، ترجمه‌ی حسن توان، روزنامه‌ی اعتماد، ش ۲۰۱۹،

اتخاذ سیاست‌های خارجی یک‌جانبه‌گرا و تهاجمی ایالات متحده آمریکا به‌خصوص در خاورمیانه در این مقطع (۱۹۹۰-۲۰۱۰) مؤثر بوده است؟ چرا سیاستمداران آمریکا به‌خصوص جمهوری‌خواهان، ایالات متحده را در صحنه‌ی جهانی قدرت بلامنازع و برتر معرفی می‌کنند؟ ریشه‌ی این طرز تلقی کجاست؟ چارچوب نظری سیاست خارجی جرج دبلیو بوش در دهه‌ی آغازین هزاره‌ی سوم میلادی تحت تأثیر کدام نحله‌ی فکری قرار داشت؟ با توجه به پایان جنگ سرد و زوال ایدئولوژی کمونیسم، چرا رؤسای جمهور آمریکا همچنان از کنگره‌ی این کشور تقاضای افزایش بودجه‌ی نظامی می‌کنند؟

در بررسی آثار مربوط به سیاست خارجی آمریکا و استراتژی‌های کلان این کشور در صحنه‌ی بین‌المللی، آثار مختلفی نوشته شده است و نویسندگان سعی کرده‌اند موضوع مورد نظر را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کنند. آنچه در پژوهش حاضر حائز اهمیت است، ریشه‌ها و مبانی فکری رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا در سیاست خارجی است که کمتر به آنها پرداخته شده است. در این پژوهش تلاش می‌شود در پاسخ به سؤالات مطرح‌شده و با استفاده از منابع معتبر، زیربنای رهیافت‌های نظری‌ای تبیین شود که در سیاست خارجی آمریکا نقش محوری داشته است.

با توجه به سؤالات مطرح شده پیرامون ریشه‌های سیاست خارجی آمریکا، می‌توان متغیرهای مختلفی را ارائه کرد که برخی از مهم‌ترین متغیرهای دخیل در این مسئله به شرح زیر است:

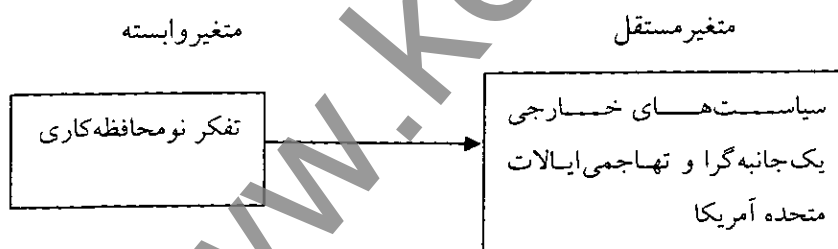
۱) نفوذ لابی صهیونیستی: لابی صهیونیستی از قوی‌ترین و بر نفوذترین لابی‌هایی است که در آمریکا فعالیت می‌کنند و خیلی از تحلیلگران و سیاستمداران معتقدند سیاست خارجی آمریکا، بازتاب منافع و برنامه‌های یهودیان برای دنیا و تسخیر آن است.

۲) ویلسونیسیم: به تفکراتی اطلاق می‌شود که مدعی هستند آمریکا جایگاه ویژه‌ای در جهان دارد. این جایگاه از بعد گفتمانی و معنایی است و آمریکا رسالت دارد تا

جهان را مدیریت کند و ارزش‌های خود را همگانی سازد.

۳) تفکر نومحافظه‌کاری: نومحافظه‌کاری جریانی است که از بطن محافظه‌کاری و اندیشه‌های چپ‌نو، در خلال دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰ میلادی پدید آمد. ریشه‌ی این جریان در اندیشه‌های لئو اشتراوس (۱۸۹۹-۱۹۷۳)، فیلسوف سیاسی آلمانی‌تبار آمریکایی قرار دارد. نومحافظه‌کاری به اهداف و ایدئولوژی نومحافظه‌کاران در آمریکا اطلاق می‌شود که ویژگی آنها به‌کارگیری ابزارهای سخت‌افزاری در زمینه‌ی سیاست خارجی و تأکید کمتر بر مسائل اجتماعی و دولت کوچک نسبت به محافظه‌کاری است.

با توجه به سؤالات و متغیرهای مطرح شده به ترتیب سه فرضیه ارائه می‌شود. فرضیه‌های اول و دوم به عنوان فرضیه‌های جانشین رقیب که از روش شبه‌آزمایشگاهی با استفاده از مواد گواه، آزمون می‌شود و فرضیه‌ی سوم فرضیه‌ی اصلی است که به روش اثباتی آزموده و بررسی می‌شود.

پژوهش حاضر به لحاظ مکانی بر منطقه‌ی خاورمیانه و از نظر زمانی بر سه دهه‌ی اخیر متمرکز خواهد بود. هدف علمی پژوهش آن است که از دیدگاه علمی ریشه‌های سیاست خارجی تهاجمی آمریکا بررسی شود. با وجود بررسی‌های صورت گرفته پیرامون این مسئله، هنوز خلأهایی وجود دارد. در این پژوهش سعی خواهد شد تا حدودی این خلأها برطرف شود. هدف این پژوهش، با توجه به اینکه بسیاری از سیاست‌های خارجی آمریکا با اهداف و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران در تضاد است، آن است که بتواند به سیاستمداران تا حدودی در شناخت بهتر ماهیت و روند

سیاست خارجی آمریکا کمک کند.

چارچوب نظری: با اینکه عده‌ی زیادی معتقدند نومحافظه‌کاری جریانی است که از بطن تفکر محافظه‌کاری و اندیشه‌های چپ نو در خلال دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰ میلادی شکل گرفت و ریشه‌ی این جریان در اندیشه‌های لئو اشتراوس (۱۸۹۹-۱۹۷۳)، فیلسوف سیاسی معاصر قرار دارد، ولی عده‌ای از صاحب‌نظران و اندیشمندان بر این باورند که این جنبش را ویلیام باکلی در سال ۱۹۵۵ پایه‌گذاری کرد. باکلی پس از آنکه مدتی در دانشگاه ییل در دوره‌ی لیسانس تحصیل کرد، از جو سیاسی حاکم بر دانشگاه آزرده شد و با فعالیت‌های سیاسی روی آورد. باکلی به همراه چند تن از همفکران خود به انتشار مجله‌ی محلی پرداخت و بدین طریق سعی کرد که عقاید خود و همفکرانش را به نحو گسترده‌ای در جامعه اشاعه دهد. او معتقد بود آمریکا باید به سختی با کمونیسم و مظهر آن اتحاد جماهیر شوروی مقابله کند. وی مدعی بود لیبرالیسم نقاب‌پوشی دارد و همچنین از سیاست‌های دولت رفاه انتقاد می‌کرد و به روند دولت‌محوری سیاست‌های دولت وقت معترض بود.

نومحافظه‌کاری به صورت مصطلح آن - به مفهومی که مد نظر این پژوهش هست - به اهداف و ایدئولوژی نومحافظه‌کاران آمریکا اطلاق می‌شود که ویژگی آن دیدگاه‌های جنگ‌طلبانه در سیاست خارجی و تأکید کمتر بر مسائل اجتماعی و داخلی است. این کلمه مشخصاً به گروهی از کارشناسان، تحلیلگران سیاسی و نظامی، روزنامه‌نگاران و نهادهایی اطلاق می‌شود که بر جهان تک قطبی و سیطره‌ی ایالات متحده بر آن تأکید دارند و آن را رسالت تاریخی و اخلاقی این کشور می‌دانند.

هرچند بسیاری بر این باورند که ریشه‌ی نومحافظه‌کاری به دهه‌های ۶۰ و ۷۰ و انشقاق این نیروها از لیبرال‌ها برمی‌گردد، اما به طور ویژه تحول در گفتمان حاکم بر نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد باعث شکل‌گیری آن شد؛ هنگامی که نیروهای افراط‌گرای سیاست خارجی آمریکا (نومحافظه‌کاران) در نبود شوروی سابق، بیش از پیش فعالیت شدند. همان‌طور که گفته شد آنها بر این باور بودند که آمریکا تنها

ابرقدرتی است که می‌تواند در نظام تک قطبی موجود، یک‌جانبه‌گرایی را با قوه‌ی قهریه خود پیش ببرد. از شاخص‌ترین و تندروترین این افراد می‌توان به اشخاصی چون پل ولفوویتز، کاندولیزا رایس، ریچارد پِرل، دونالد رامسفلد و دیک چنی اشاره کرد که یا از شاگردان اشتراوس بودند یا به نوعی به او مرتبط می‌شوند و در طول نوزده سال پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در مراکز تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا مسئولیت‌های کلیدی برعهده داشتند.

پژوهش حاضر برای بررسی علل و ریشه‌های سیاست‌ها و رفتارهای تهاجمی آمریکا بعد از جنگ سرد، شامل سه بخش خواهد بود: در بخش اول یا همان کلیات، در دو فصل مجزا به بررسی بحث‌تئوریک و نیز سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرایی آمریکا می‌پردازیم. در بخش دوم، در دو فصل جداگانه به بررسی فرضیه‌های فرعی پژوهش، تحت عنوان نفوذ لابی‌های صهیونیستی و تفکرات ویلسونیسیم بر سیاست خارجی آمریکا اختصاص خواهد یافت. در بخش سوم، به تأثیر تفکر نومحافظه‌کاری بر سیاست خارجی یک‌جانبه‌گرای آمریکا در خاورمیانه پرداختیم که خود شامل چهار فصل با عناوین: ریشه‌ها و مبانی تفکر نومحافظه‌کاری، حوزه‌ی نفوذ فکری نومحافظه‌کاران، نومحافظه‌کاران متأثر از اشتراوس و معماری سیاست خارجی آمریکا، یک‌جانبه‌گرایی ایالات متحده در محیط نظام بین‌الملل خواهد بود. در نهایت عملکرد نومحافظه‌کاران در خاورمیانه، با ارائه‌ی راهکارهای لازم نقد و ارزیابی خواهد شد.

دکتر علی‌اکبر جعفری (عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران)

حسین بکوردی ورزقانی